

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્પીકેશન નં. ૯૬૭૩/૨૦૦૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	ના
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

=====

શિવશંકર જીવરામ પંડ્યા

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય ર

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી આર. ડી. કિનારીવાલા (૬૧૪૬)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી ઇશાન જોશી, એજીપી

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફથી શ્રી યુ. એમ. શાસ્ત્રી (૮૩૦)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨, ૩ માટે રુલ બજાવાયેલ (૬૪)

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

તારીખ : ૦૯/૦૯/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

૧. પેન્શનમાં ૧૦૦% નો ઘટાડો લાદતા તારીખ ૦૪.૧૧.૨૦૦૪ અને ૩૧.૦૫.૨૦૦૭ ના હુકમોને રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવાની અરજ સાથે હાલની રિટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવેલ છે.

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ અરજદાર પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર (પીએચસી), શિવરાજપુર ખાતે સિનિયર ક્લાર્ક તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને વચનિવૃત્તિની વયે પહોંચતાં, મેડિકલ ઓફિસર, પીએચસી, શિવરાજપુર દ્વારા અરજદારને નિવૃત્ત થવાની મંજૂરી આપવા માટે તારીખ ૨૧.૦૩.૨૦૦૩ ની એક દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ, તારીખ ૨૯.૦૩.૨૦૦૩ ના હુકમ દ્વારા, અરજદારને તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૦૩ થી નિવૃત્ત થવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને અરજદારનું પેન્શન મંજૂર કરતો તારીખ ૧૪.૦૭.૨૦૦૩ નો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તે અનુસાર, પેન્શનના તમામ કાગળો અને અન્ય નિવૃત્તિ લેણાંની ગણતરી વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને અરજદારને તમામ નિવૃત્તિ લેણાં ચૂકવી દેવામાં આવ્યા હતા અને તિજોરી કચેરી દ્વારા ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૪ સુધી સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા, કાલોલ શાખા, જિ. પંચમહાલ ખાતેના તેમના બેંક ખાતામાં તેમનું પેન્શન જમા કરવામાં આવતું હતું, પરંતુ જ્યારે તેઓ તારીખ ૦૫.૦૩.૨૦૦૪ ના રોજ તેમના ખાતામાંથી નાણાં ઉપાડવા માટે બેંકમાં ગયા ત્યારે બેંક મેનેજર દ્વારા તેમને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેમના ખાતા પર સ્ટે મુકાયો છે અને તેથી, તેમને નાણાં આપવામાં આવ્યા નહોતા. ત્યારબાદ, સબ-ટ્રેઝરી ઓફિસર, હાલોલ, જિ. પંચમહાલ દ્વારા તારીખ ૨૪.૦૩.૨૦૦૪ ના પત્રથી અરજદારને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તાલુકા વિકાસ અધિકારી, ગોધરા, જિ. પંચમહાલ દ્વારા જારી

કરાયેલા તારીખ ૦૫.૦૩.૨૦૦૪ ના પત્રવ્યવહારને અનુસરીને અરજદારને પેન્શન ફંડની ચુકવણી અટકાવવામાં આવી છે.

૨.૨ અરજદારનો એવો કેસ છે કે તારીખ ૧૩.૦૩.૨૦૦૪ ના રોજ, મેડિકલ ઓફિસર, પીએચસી, શિવરાજપુર, તાલુકો હાલોલ, જિ. પંચમહાલ દ્વારા અરજદાર સામે એક ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, અરજદાર પર તારીખ ૦૩.૧૧.૨૦૦૪ ની નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી જેમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે પાંડરવાડા ખાતેના તેમના સેવાકાળ દરમિયાન, તેમણે રૂ. ૭૫,૬૮૪/- અને રૂ. ૭,૪૫૫/- ની રકમની ઉચાપત કરી હતી, જેના માટે ખાતાકીય કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તપાસ અધિકારી અને આંતરિક ઓડિટ અધિકારી, જિલ્લા પંચાયત, ગોધરા, જિ. પંચમહાલે તારીખ ૦૪.૦૨.૧૯૮૮ નો તેમનો તપાસ અહેવાલ જિલ્લા વિકાસ અધિકારી, પંચમહાલ, ગોધરાને સુપરત કર્યો હતો, જેમાં અરજદારને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને તેથી, તેમના પર ભારે દંડ લાદવા માટે, સચિવ, ગુજરાત પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડ (ટૂંકમાં “સદર બોર્ડ”) ને તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૦ નો એક પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે તારીખ ૨૦.૦૫.૨૦૦૨ નો એક ગુપ્ત પત્ર અરજદાર દ્વારા બનાવટી બનાવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સચિવ, ગુજરાત પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડે એવી ભલામણ કરી હતી કે “અરજદારને કોર્ટ દ્વારા ઉચાપતના આરોપોમાંથી નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં આવ્યા હોવાથી, તેમને દોષમુક્ત કરવા જોઈએ”. ઉપરોક્ત તારીખ ૨૦.૦૫.૨૦૦૨ ના પત્ર પર સચિવની

સહી અંગે શંકા હોવાથી, તારીખ ૧૭.૦૨.૨૦૦૪ ના પત્ર દ્વારા જિલ્લા વિકાસ અધિકારીએ સચિવ, ગુજરાત પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડ પાસેથી સ્પષ્ટતા માંગી હતી, જેમણે તેમના તારીખ ૦૧.૦૩.૨૦૦૪ ના પત્ર દ્વારા જાણ કરી હતી કે તારીખ ૨૦.૦૫.૨૦૦૨ નો પત્ર સદર બોર્ડની કચેરી દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યો નહોતો.

૨.૩ એવો આક્ષેપ છે કે અરજદાર જાણતા હતા કે તપાસ અહેવાલ તેમની વિરુદ્ધમાં હતો અને તેમને પેન્શનના લાભો મળશે નહીં, તેથી આવા લાભો મેળવવાના હેતુથી, અરજદારે સદર કચેરીના જુનિયર કલાર્ક એવા એક શ્રી ઉપાધ્યાયની મિલીભગતથી સદર પત્ર બનાવટી બનાવ્યો હતો અથવા બનાવડાવ્યો હતો અથવા આવા ખોટા દસ્તાવેજ બનાવવામાં મદદગારી કરી હતી અને સરકાર સાથે છેતરપિંડી કરી હતી અને નિવૃત્તિ તેમજ પેન્શનની લાભોના બનાવટી હુકમો બનાવડાવ્યા હતા અને નિવૃત્તિના તમામ લેણાં મેળવી લીધા હતા. તારીખ ૦૩.૧૧.૨૦૦૪ ની કારણદર્શક નોટિસ દ્વારા, અરજદારને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેમના પેન્શનના હુકમ પર સ્ટે મુકાયો છે અને તેમને ત્રણ(૩) દિવસમાં તેમના નિવૃત્તિ લેણાંની રકમ જમા કરાવવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું અને તેમની સામે પેન્શનમાં ૧૦૦% નો કાપ અને તમામ નિવૃત્તિ લેણાં રદ કરવાની શિક્ષા કેમ ન લાદવી તે અંગે સદર નોટિસ મળ્યાના સાત(૭) દિવસની અંદર પોતાનો ખુલાસો રજૂ કરવા માટે પણ કહેવામાં આવ્યું હતું. જોકે, અરજદારને સાત(૭) દિવસની અંદર પોતાનો ખુલાસો રજૂ કરવા જણાવતી

કારણદર્શક નોટિસ બજાવવામાં આવી હોવા છતાં, સદર નોટિસ બજાવણીના બીજા ૪ દિવસે તરત જ, અરજદારને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આક્ષેપો અંગે ખુલાસો કરવાની કોઈ તક આપ્યા વિના, તારીખ ૦૪.૧૧.૨૦૦૪ ના હુકમ દ્વારા, જિલ્લા વિકાસ અધિકારીએ તારીખ ૨૯.૦૩.૨૦૦૩ ના હુકમને શરૂઆતથી જ (*ab initio*) રદ કર્યો હતો અને અરજદારને પેન્શન ચૂકવવાના હુકમને રદ કર્યો હતો. તારીખ ૩૧.૦૫.૨૦૦૭ ના હુકમ દ્વારા, જિલ્લા વિકાસ અધિકારી, ગોધરા, જિ. પંચમહાલે પેન્શનમાં સંપૂર્ણ ઘટાડાની શિક્ષા લાદી હતી અને અરજદારના નિવૃત્તિ લાભો પણ રદ કર્યા હતા.

૩. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર. ડી. કિનારીવાલાએ રજૂઆત કરી છે કે ઉચાપતના આક્ષેપના સંદર્ભમાં, અરજદાર સામે જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ (જેએમએફસી), લુણાવાડા સમક્ષ ક્રિમિનલ કેસ નં. ૧૯૦૧/૧૯૯૫ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૨૧.૧૨.૧૯૯૯ ના હુકમથી તેમને નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સદર હુકમને અનુસરીને, અરજદારનો મોકૂફીનો સમયગાળો નિયમિત કરવામાં આવ્યો હતો અને આખરે, સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ દ્વારા તેમને નિવૃત્ત કરવામાં આવ્યા હતા. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કથિત ઉચાપતના સંદર્ભમાં સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ દ્વારા ખાતાકીય તપાસ પણ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૦૩.૧૧.૨૦૦૪ ના હુકમમાં જણાવ્યા મુજબ, તપાસ અધિકારીઓ દ્વારા તારીખ ૦૪.૦૨.૧૯૮૮ ના રોજ તપાસ અહેવાલ રજૂ

કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ સત્તાધિકારીઓ જ સારી રીતે જાણે તેવા કારણોસર, બાર(૧૨) વર્ષ અને છ(૬) મહિનાના સમયગાળા પછી, વિભાગે અરજદાર પર કઈ શિક્ષા લાદવી તે અંગે સદર બોર્ડનો અભિપ્રાય માંગ્યો હતો અને સદર બોર્ડે સલાહ આપી હતી કે કોર્ટ દ્વારા અરજદારને નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં આવ્યા હોવાથી, તેમને સદર આરોપોમાંથી દોષમુક્ત કરવાના રહે છે અને તે મુજબ, સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ દ્વારા ત્યારબાદના તમામ હુકમો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. તેમણે વધુમાં એવી રજૂઆત કરી છે કે અરજદારને તારીખ ૦૪.૦૨.૧૯૮૮ ના સદર અહેવાલની નકલ ક્યારેય આપવામાં આવી નહોતી અને તપાસ અહેવાલના તારણોનો સામનો કરવાની કોઈ તક આપવામાં આવી નહોતી અને સદર તપાસ અહેવાલ પર આ તમામ બાર(૧૨) વર્ષથી વધુ સમય સુધી કોઈ આગળની કાર્યવાહી કરવામાં આવી નહોતી.

૩.૧ વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર નોકરીમાંથી નિવૃત્ત થયા પછી, તેમની સામે દસ્તાવેજો બનાવટી બનાવવા અંગેના આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા અને અરજદાર સામે એક ફોજદારી ફરિયાદ પણ નોંધાવવામાં આવી છે, જે હજુ પેન્ડિંગ છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે અરજદારને પેન્શન અને અન્ય નિવૃત્તિ લેણાં મેળવવાથી વંચિત રાખવા માટે આ તેમની સામેનો નવો આક્ષેપ છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે અરજદારને સદર આક્ષેપોના સંદર્ભમાં તારીખ ૦૩.૧૧.૨૦૦૪ ની કારણદર્શક નોટિસ પણ આપવામાં આવી હતી અને તમામ હુકમો તેમની નિવૃત્તિ પછી પસાર કરવામાં આવ્યા છે.

૩.૨ તેમણે ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (પેન્શન) નિયમો, ૨૦૦૨ (જીસીએસઆર) (પેન્શન) ના નિયમ ૨૪(૨)(બી)(૧) પર વધુ આધાર રાખ્યો છે અને એવી રજૂઆત કરી છે કે સામાવાળા-જિલ્લા વિકાસ અધિકારી પાસે આવી શિક્ષા લાદવાની કોઈ સત્તા નહોતી કારણ કે જીસીએસઆર ના નિયમ ૨૪ ની જોગવાઈ મુજબ, સક્ષમ સત્તાધિકારી રાજ્યપાલ રહેશે અને રાજ્યપાલની મંજૂરી વિના, કોઈ શિક્ષાનો હુકમ પસાર કરી શકાય નહીં કારણ કે અરજદાર તારીખ ૨૯.૦૩.૨૦૦૩ ના રોજ નોકરીમાંથી નિવૃત્ત થઈ ચૂક્યા છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે શિક્ષાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરતી વખતે, સામાવાળા-જિલ્લા વિકાસ અધિકારી દ્વારા સદર બોર્ડની સલાહ પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તેથી, ગુજરાત પંચાયત સેવા (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, ૧૯૯૭ (જીપીએસ નિયમો) ના નિયમ ૨૬ ને ધ્યાને લેતાં તેની એક નકલ પૂરી પાડવી સામાવાળા સત્તાધિકારી માટે ફરજિયાત હતી. તેમણે *યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિરુદ્ધ આર. પી. સિંહ, (૨૦૧૪) ૭ એસસીસી ૩૪૦* ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે. આમ, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમો ગેરકાયદેસર અને નિયમો વિરુદ્ધ હોવાથી તેને રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવામાં આવે.

૪. તેનાથી વિરુદ્ધ, સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી યુ. એમ. શાસ્ત્રીએ રજૂઆત કરી છે કે શિક્ષાના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં આ કોર્ટના હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી કારણ કે તે અરજદારના ગંભીર ગેરવર્તનને ધ્યાનમાં

રાખીને અને સદર બોર્ડની સલાહ લીધા પછી પસાર કરવામાં આવ્યો છે, જેણે પેન્શનમાં ૧૦૦% નો કાપ મૂકવા જણાવ્યું હતું. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે શિક્ષાનો હુકમ જીસીએસઆર ના નિયમો ૨૩ અને ૨૪ ની જોગવાઈ હેઠળ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, જે પેન્શનમાં કાપ મૂકવાનો અને પાછું ખેંચવાનો અધિકાર આપે છે. આમ, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમો રદબાતલ કરવામાં ન આવે.

૫. આ કોર્ટે સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પર વિચારપૂર્વક વિચારણા કરી છે.

૬. જે હકીકતો વિવાદમાં નથી તે એ છે કે અરજદાર, જેઓ પીએચસી, શિવરાજપુર હેઠળ સિનિયર કલાર્ક તરીકે ફરજ બજાવતા હતા, તેઓ તારીખ ૨૧.૦૩.૨૦૦૩ ના રોજ વચનિવૃત્તિએ પહોંચ્યા હતા અને તેમને તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૦૩ ના હુકમ દ્વારા નિવૃત્ત થવાની મંજૂરી પણ આપવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૨-જિલ્લા વિકાસ અધિકારી દ્વારા અરજદારના પેન્શનમાં ૧૦૦% નો કાપ લાદતો તારીખ ૩૧.૦૫.૨૦૦૭ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત હુકમ અરજદારની નિવૃત્તિની તારીખથી પાંચ(૫) વર્ષના સમયગાળા પછી પસાર કરવામાં આવ્યો છે. જોકે, વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદાની જે જોગવાઈ હેઠળ પસાર કરવામાં આવ્યો છે તેનો કોઈ ઉલ્લેખ કરતો નથી, તેમ છતાં સામાવાળા નં. ૨ ના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પરથી જણાય છે કે તે જીસીએસઆર ના નિયમ ૨૪ ની જોગવાઈ હેઠળ પસાર કરવામાં આવ્યો છે. આ

તબક્કે, સદર નિયમનું સાચું સ્વરૂપ સુનિશ્ચિત કરવા માટે જીસીએસઆર (પેન્શન) ના નિયમ રજ ની જોગવાઈનો સમાવેશ કરવો ઉચિત રહેશે:

“રજ. પેન્શન રોકી રાખવાનો અથવા પાછો ખેંચવાનો સરકારનો અધિકાર : (૧) જો કોઈ ખાતાકીય અથવા ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં પેન્શનર તેમની સેવાના સમયગાળા દરમિયાન, જેમાં નિવૃત્તિ પછી પુનઃ-રોજગાર પર બજાવેલી સેવાનો સમાવેશ થાય છે, ગંભીર ગેરવર્તણૂક અથવા બેદરકારી માટે દોષિત જણાય, તો સરકાર લેખિત હુકમ દ્વારા પેન્શન અથવા તેનો કોઈપણ ભાગ કાયમી ધોરણે કે ચોક્કસ મુદત માટે રોકી શકે છે અથવા પાછો ખેંચી શકે છે, અને આવા પેન્શનમાંથી સરકારને થયેલા કોઈપણ નાણાકીય નુકસાનની સંપૂર્ણ અથવા આંશિક વસૂલાતનો હુકમ પણ કરી શકે છે :

પરંતુ શરત એ છે કે જે અધિકારીઓ તેમના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળના હોદ્દા ધરાવતા હોય તેમના સંદર્ભમાં કોઈ આખરી હુકમ પસાર કરતાં પહેલાં ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગની સલાહ લેવામાં આવશે :

વધુમાં શરત એ છે કે જ્યાં પેન્શનનો એક ભાગ રોકી રાખવામાં આવે અથવા પાછો ખેંચવામાં આવે, ત્યાં બાકી રહેતા પેન્શનની રકમ સરકાર દ્વારા નિયત કરવામાં આવેલા લઘુત્તમ કરતાં ઓછી કરી શકાય છે.

(ર) (એ) પેટા-નિયમ (૧) માં ઉલ્લેખિત ખાતાકીય કાર્યવાહી, જો સરકારી કર્મચારી સેવામાં હતા ત્યારે શરૂ કરવામાં આવી હોય, પછી ભલે તેમની નિવૃત્તિ પહેલાં હોય કે તેમના પુનઃ-રોજગાર દરમિયાન હોય, તો તે સરકારી કર્મચારીની આખરી નિવૃત્તિ પછી, આ નિયમ હેઠળની કાર્યવાહી ગણાશે અને જે સત્તાધિકારી દ્વારા તે શરૂ કરવામાં આવી હતી તે સત્તાધિકારી દ્વારા તે જ રીતે ચાલુ રાખવામાં આવશે અને પૂર્ણ કરવામાં આવશે જાણે કે સરકારી કર્મચારી સેવામાં ચાલુ રહ્યા હોય.

(બી) ખાતાકીય કાર્યવાહી, જો સરકારી કર્મચારી સેવામાં હતા ત્યારે શરૂ કરવામાં ન આવી હોય, પછી ભલે તેમની નિવૃત્તિ પહેલાં હોય કે તેમના પુનઃ-રોજગાર દરમિયાન હોય-

(૧) રાજ્યપાલની મંજૂરી સિવાય શરૂ કરવામાં આવશે નહીં,

(૨) આવી શરૂઆત પહેલાંના ચાર વર્ષ કરતાં વધુ સમય પહેલાં બનેલી કોઈપણ ઘટનાના સંદર્ભમાં રહેશે નહીં, અને

(૩) સરકાર નિર્દેશ આપે તેવા સત્તાધિકારી દ્વારા અને તેવા સ્થળે અને સરકારી કર્મચારીની સેવા દરમિયાન તેમના સંબંધમાં નોકરીમાંથી બરતરફ કરવાનો હુકમ કરી શકાય તેવી ખાતાકીય કાર્યવાહીને લાગુ પડતી કાર્યપદ્ધતિ અનુસાર ચલાવવામાં આવશે.

(૩) વચનિવૃત્તિની વચે પહોંચવા પર અથવા અન્યથા નિવૃત્ત થયેલા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં અને જેમની સામે કોઈ ખાતાકીય અથવા ન્યાયિક કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હોય અથવા જ્યાં પેટા-નિયમ (૨) હેઠળ ખાતાકીય કાર્યવાહી ચાલુ રાખવામાં આવી હોય, ત્યાં નિયમ ૧૪૪ થી ૧૪૬ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબનું કામચલાઉ પેન્શન મંજૂર કરવામાં આવશે.

(૪) જ્યાં સરકાર પેન્શન રોકી ન રાખવાનો કે પાછું ન ખેંચવાનો નિર્ણય કરે પરંતુ પેન્શનમાંથી નાણાકીય નુકસાનની વસૂલાતનો હુકમ કરે, ત્યાં આ નિયમના પેટા-નિયમ (૧) ની જોગવાઈને આધીન રહીને, આવી વસૂલાત સામાન્ય રીતે સરકારી કર્મચારીની નિવૃત્તિની તારીખે મળવાપાત્ર પેન્શનના એક તૃતીયાંશ કરતાં વધુ દરે કરવામાં આવશે નહીં.

(૫) આ નિયમના હેતુ માટે :-

(એ) ખાતાકીય કાર્યવાહી તે તારીખે શરૂ થયેલી ગણાશે જે તારીખે સરકારી કર્મચારી અથવા પેન્શનરને આરોપોનું નિવેદન આપવામાં આવ્યું હોય, અથવા જો સરકારી કર્મચારીને અગાઉની તારીખથી મોકૂફી હેઠળ રાખવામાં આવ્યા હોય, તો તેવી તારીખે અથવા જો સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા આ બંનેમાંથી કોઈ એક માટે કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોય તો તેવી તારીખે, અને

(બી) ન્યાયિક કાર્યવાહી તે તારીખે શરૂ થયેલી ગણાશે -

(૧) ફોજદારી કાર્યવાહીના કિસ્સામાં, જે તારીખે ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હોય અથવા સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા ફરિયાદ નોંધવાનો કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોય અથવા પોલીસ અધિકારી દ્વારા એવો અહેવાલ કરવામાં આવ્યો હોય કે જેની મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધ લેવામાં આવી હોય, અને

(૨) દીવાની કાર્યવાહીના કિસ્સામાં, કોર્ટમાં દાવાઅરજી રજૂ કરવાની તારીખે અથવા દીવાની કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોય તેવી તારીખે.”

૬.૧ જીસીએસઆર (પેન્શન) નો નિયમ ૨૪(બી) નિર્ધારિત કરે છે કે જો ખાતાકીય કાર્યવાહી સરકારી કર્મચારી સેવામાં હતા ત્યારે શરૂ કરવામાં ન આવી હોય, પછી ભલે તે તેમની નિવૃત્તિ પહેલાં હોય કે તેમના પુનઃ-રોજગાર દરમિયાન હોય, તો તે રાજ્યપાલની મંજૂરી સિવાય શરૂ કરવામાં આવશે નહીં.

૬.૨ પ્રસ્તુત કેસમાં, પેન્શનમાં કાપ મૂકવાની શિક્ષા લાદતાં પહેલાં સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા રાજ્યપાલની કોઈ મંજૂરી મેળવવામાં આવી હતી કે કેમ તે અંગે રેકર્ડ પર કંઈ લાવવામાં આવ્યું નથી. જીસીએસઆર (પેન્શન) ના નિયમ ૨૪ નો પેટા-નિયમ ૨(બી)(૧) જોગવાઈ કરે છે કે ખાતાકીય કાર્યવાહી, જો સરકારી કર્મચારી સેવામાં હતા ત્યારે શરૂ કરવામાં ન આવી હોય, પછી ભલે તે તેમની નિવૃત્તિ

પહેલાં હોય કે તેમના પુનઃરોજગાર દરમિયાન હોય, તો તે રાજ્યપાલની પૂર્વ પરવાનગી વિના શરૂ કરવામાં આવશે નહીં. પેન્શનમાં ૧૦૦% નો કાપ લાદતો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરતાં પહેલાં રાજ્યપાલની આવી કોઈ મંજૂરી મેળવવામાં આવી નથી. એવું પણ જણાય છે કે સામાવાળા સત્તાધિકારીઓ દ્વારા જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે દસ્તાવેજો અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા નથી અને સામાવાળા સત્તાધિકારીઓએ કોઈપણ ખાતાકીય કાર્યવાહી હાથ ધર્યા વિના સીધા જ અરજદાર સામેના આરોપો સાબિત કરી દીધા છે.

૭. પેન્શનમાં કાપ મૂકવાની શિક્ષા ગુજરાત પંચાયત (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, ૧૯૯૭ (જીપીએસ નિયમો) ના નિયમ ૬ માં આવતી નથી. અરજદાર જિલ્લા પંચાયત હેઠળ ફરજ બજાવતા હતા અને તેથી, પંચાયતના કર્મચારી હતા. જો અરજદાર સામે કોઈ ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હોત, તો જીપીએસ નિયમોના નિયમ ૬ હેઠળ નિર્દિષ્ટ કોઈપણ મોટી શિક્ષા લાદવા માટે જીપીએસ નિયમોના નિયમ ૮ હેઠળ નિર્ધારિત કાર્યપદ્ધતિનું પાલન કરવું ફરજિયાત હતું. રાજ્યપાલની મંજૂરી વિના આવી ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરી શકાઈ ન હોત કારણ કે પેન્શનમાં કાપ લાદવાની સત્તા માત્ર જીસીએસઆર ના નિયમ ૨૪ હેઠળ નિર્ધારિત છે. જીપીએસ નિયમોનો નિયમ ૮ મોટી શિક્ષા લાદવાની વિગતવાર કાર્યપદ્ધતિ નિર્ધારિત કરે છે જેમ કે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી, આરોપનામું મૂકવું, તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવી, શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા તપાસ અહેવાલની વિચારણા કરવી અને કસૂરવાર સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો અંગે

ખુલાસો કરવા માટે તેમને બોલાવવા. નિર્વિવાદપણે, વર્તમાન કેસમાં, આવી કાર્યપદ્ધતિની ઉપેક્ષા કરવામાં આવી છે કારણ કે કોઈ ખાતાકીય તપાસ હાથ ધરવામાં આવી નથી. આમ, વાદગ્રસ્ત હુકમ કાર્યપદ્ધતિગત અનિયમિતતાથી પીડાઈ રહ્યો છે અને તે જીસીએસઆર તેમજ જીપીએસ નિયમોના નિયમ ૨૪ ની જોગવાઈના ઉલ્લંઘનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૮. વધુ એક પાસું, જેના પર વિચારણા કરવી જરૂરી બને છે તે એ છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ સદર બોર્ડની સલાહ પર આધારિત છે, જે તારીખ ૦૧.૦૩.૨૦૦૪ ના રોજ સામાવાળા નં. ૨ ને મોકલવામાં આવી હતી, જેનો ઉલ્લેખ વાદગ્રસ્ત હુકમમાં ક્રમ નં. ૮ પર કરવામાં આવ્યો છે. આ તબક્કે, જીપીએસ નિયમોના નિયમ ૨૬ નો સંદર્ભ લેવો ઉચિત રહેશે જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૨૬. બોર્ડની સલાહની નકલ પૂરી પાડવી.- જ્યારે પણ આ નિયમોમાં જોગવાઈ કર્યા મુજબ બોર્ડની સલાહ લેવામાં આવે, ત્યારે બોર્ડ દ્વારા આપવામાં આવેલી સલાહની એક નકલ અને, જ્યાં આવી સલાહ સ્વીકારવામાં ન આવી હોય, ત્યાં આવા અસ્વીકારના કારણોનું સંક્ષિપ્ત નિવેદન પણ, હુકમ કરનાર સત્તાધિકારી દ્વારા કેસમાં પસાર કરાયેલા હુકમની નકલ સાથે સંબંધિત પંચાયત સેવકને પૂરા પાડવામાં આવશે.”

૮.૧ જીપીએસ નિયમોનો નિયમ ૨૬ નિર્ધારિત કરે છે કે સદર બોર્ડ દ્વારા આપવામાં આવેલી સલાહની નકલ અને, જ્યાં આવી સલાહ સ્વીકારવામાં ન આવી હોય, ત્યાં આવા અસ્વીકારના કારણોનું સંક્ષિપ્ત નિવેદન પણ, હુકમ કરનાર

સત્તાધિકારી દ્વારા કેસમાં પસાર કરાયેલા હુકમની નકલ સાથે સંબંધિત પંચાયત સેવકને પૂરા પાડવામાં આવશે.

૯. આમ, વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરતી વખતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલી સદર બોર્ડની સલાહ પૂરી પાડવી સામાવાળા સત્તાધિકારી માટે ફરજિયાત હતી. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે આર. પી. સિંહ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, યુનિયન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન (યુપીએસસી) ની સલાહ પૂરી ન પાડવાના સમાન મુદ્દા સાથે કામ પાર પાડતી વખતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૨૬. અમે ઉપરોક્ત નિર્ણયનો વિસ્તૃત સંદર્ભ લીધો છે કારણ કે અમને જણાય છે કે સદર કેસમાં બંધારણીય બેંચ દ્વારા એવો અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો છે કે તપાસ અહેવાલ પૂરો ન પાડવો એ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતનો ભંગ છે. કહેવાની જરૂર નથી કે યુપીએસસી તરફથી સલાહ, જ્યારે કસૂરવાર અધિકારી સામે સામગ્રી તરીકે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે તે અગાઉથી પૂરી પાડવી જોઈએ. અમને જણાય છે તેમ, નિયમ ૩૨ હુકમ કરતી વખતે સરકારી કર્મચારીને સલાહની નકલ પૂરી પાડવાની જોગવાઈ કરે છે. સદર તબક્કો બંધારણીય બેંચના નિર્ણય પહેલાં પ્રચલિત હતો. સદર નિર્ણય પછી, અમારા સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, સત્તાધિકારીએ સેવા ન્યાયશાસ્ત્રમાં થયેલા વિકાસ અંગે નિયમ સ્પષ્ટ કરવો જોઈતો હતો. સામાવાળા તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાઘવન દ્વારા અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે એસ. કે. કપૂરના કેસમાં નિર્ણય

પછી, ભારત સરકાર, કાર્મિક, જાહેર ફરિયાદ અને પેન્શન મંત્રાલય, કાર્મિક અને તાલીમ વિભાગે તારીખ ૦૬.૦૧.૨૦૧૪ ના ઓફિસ મેમોરેન્ડમ દ્વારા નીચે મુજબના નિર્દેશો જારી કર્યા છે:

"૪. તદનુસાર, એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે કે તમામ શિસ્તભંગના કેસોમાં જ્યાં કમિશનની સલાહ લેવાની હોય, ત્યાં નીચે મુજબની કાર્યપદ્ધતિ અપનાવી શકાય છે:-

(૧) તપાસ અહેવાલ મળવા પર, શિસ્ત સત્તાધિકારી તેની તપાસ કરી શકે છે અને તેમનાં અવલોકનો સાથે તેને કમિશનને મોકલી શકે છે;

(૨) કમિશનનો અહેવાલ મળવા પર, શિસ્ત સત્તાધિકારી તેની તપાસ કરશે અને તપાસ અહેવાલ તેમજ તપાસ અહેવાલ અને/અથવા યુપીએસસીની સલાહ સાથે અસંમતિ માટેના તેમના કામચલાઉ કારણો સાથે તે આરોપી અધિકારીને મોકલશે;

(૩) આરોપી અધિકારીએ, જો તેઓ ઈચ્છતા હોય તો, તપાસ અહેવાલ/યુપીએસસીની સલાહ તેમની તરફેણમાં હોય કે ન હોય તેને ધ્યાને લીધા વિના, પંદર દિવસની અંદર શિસ્ત સત્તાધિકારીને તેમની લેખિત રજૂઆત અથવા રજૂઆતો સુપરત કરવાની રહેશે.

(જ) શિસ્ત સત્તાધિકારી આરોપી અધિકારીની રજૂઆત પર વિચારણા કરશે અને સીસીએસ (સીસીએ) નિયમો, ૧૯૬૫ ના નિયમ ૧૫ ના પેટા-નિયમો ૨(એ) થી (જ) માં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ આગળની કાર્યવાહી કરશે.”

૧૦. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે, યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિરુદ્ધ એસ. કે. કપૂર, (૨૦૧૧) ૪ એસસીસી ૫૮૯ ના કેસમાં સમાન મતની પુષ્ટિ કરતી વખતે ઠરાવ્યું છે કે કસૂરવારને યુપીએસસીની સલાહ પૂરી પાડવી જરૂરી હતી અને જો શિક્ષા લાદતાં પહેલાં તેમને તે પૂરી પાડવામાં ન આવે, તો આવું કૃત્ય કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન ગણાશે.

૧૧. આમ, સામાવાળા સત્તાધિકારીઓએ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદા તેમજ જીપીએસ નિયમો અને જીસીએસઆર પેન્શન નિયમોની સંપૂર્ણ અવગણના કરીને કાર્યવાહી કરી છે.

૧૨. સંજોગોને જોતાં, હાલની રિટ પિટિશન સફળ થાય છે. અરજદારના પેન્શનમાં ૧૦૦% નો કાપ લાદતા તારીખ ૦૪.૧૧.૨૦૦૪ અને ૩૧.૦૫.૨૦૦૭ ના વાદગ્રસ્ત હુકમો આથી રદબાતલ અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. સામાવાળા(ઓ)ને આથી અરજદારનું પેન્શન અને નિવૃત્તિ લાભો નિયત કરવા અને મંજૂર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. આ કોર્ટના નિર્દેશો મુજબના જરૂરી હુકમો આ હુકમની રિટ મળ્યાની તારીખથી ત્રણ(૩) મહિનાના સમયગાળામાં પસાર કરવામાં આવશે. ઉપરોક્ત હદ સુધી રુલ સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

સહી/-

(એ.એસ. સુપેરિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.